

การเลือกตั้ง : กระบวนการเพื่อความป็นประชาธิปไตย*

ELECTIONS: A PROCESS FOR DEMOCRACY

สมภพ ระวังบุทกซ์

Sompop Rangubtook

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: thanadolpolpan@gmail.com

Received 11 June 2023; Revised 26 June 2023; Accepted 27 June 2023

บทคัดย่อ

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการวินิจฉัยสั่งการอย่างเป็นทางการซึ่งประชาชนเลือกปัจเจกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกลไกปกติที่ใช้ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 การเลือกตั้งอาจเพื่อเลือกผู้ดำรงตำแหน่งในสภานิติบัญญัติ หรือฝ่ายบริหารและตุลาการ และสำหรับรัฐบาลภูมิภาคและท้องถิ่น กระบวนการนี้ยังใช้ในองค์การเอกชนและธุรกิจ ตลอดจนสโมสรจนถึงสมาคมและบริษัท สำหรับปัจจุบัน การเลือกตั้งมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการหล่อหลอมเจตจำนงและความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้เกิดความชอบธรรมแก่ผู้ปกครอง และเป็นเครื่องมือในการใช้ควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ถือเป็นารแสดงเจตจำนงแห่งรัฐ ซึ่งการเลือกตั้งระดับรัฐมีองค์ประกอบ 5 ประการคือ หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป โดยเสมอภาค โดยตรง โดยลับ และโดยเสรี อีกทั้งเป็นการออกเสียงลงคะแนนเลือกตัวแทนของตนตามอิสระ ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สมัครใจเสนอ

Citation:

* สมภพ ระวังบุทกซ์. (2566). การเลือกตั้ง : กระบวนการเพื่อความป็นประชาธิปไตย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 1(3), 17-30.

Sompop Rangubtook. (2023). Elections: A Process for Democracy. Journal of Interdisciplinary Social Development. 1(3), 17-30.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jisdiadp.2023.27>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชน ทั้งหมดมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

คำสำคัญ: การเลือกตั้ง, ประชาธิปไตย

Abstract

Election is a formal decision-making process in which people elect individuals to hold political office. Election has been a common mechanism in representative democracy since the 17th century. or executive and judiciary and for regional and local governments. This process is also used in private organizations and businesses. as well as clubs to associations and corporations for present Elections have a purpose in order to forge the political will and opinions of the people to bring righteousness to parents and as a tool for controlling the exercise of state power regarded as a manifestation of the will of the state There are five elements in state elections: general, equal, direct, secret and free election principles, as well as independent voting for one's representatives. Those elected must be those who voluntarily present themselves for the people to choose. And those who are elected with the majority of votes are those who are recognized as representatives of the people. All have rights as assigned by the people.

Keywords: Elections, Democracy

บทนำ

การเลือกตั้ง (election) เป็นกระบวนการวินิจฉัยสั่งการอย่างเป็นทางการซึ่งประชาชนเลือกปัจเจกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกลไกปกติที่ใช้ในระบบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นส่วนหนึ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่ยอมรับอำนาจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการทางการเมือง อาจจำแนกรูปแบบของประชาธิปไตยออกได้เป็น 2 ประเภท ด้วยกัน คือ ประชาธิปไตยทางตรง (direct democracy) ซึ่งเป็นลักษณะของการปกครองที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมมีเสียงในการปกครองโดยตรงในกระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อบริหารประเทศได้โดยตรง ในรูปของการรวมกลุ่มกัน ชุมนุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตัดสินใจเรื่องการเมือง ซึ่งพบเห็นได้บางรัฐเล็กๆ ในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน หรือย้อนหลังลงไปถึงยุคนครรัฐกรีกโบราณ (ancient greek) กว่า 2,000 มาแล้ว ที่ได้รับการกล่าวอ้างถึงในฐานะต้นแบบแห่งประชาธิปไตยทางตรง แต่ด้วยข้อจำกัดของสังคมสมัยใหม่ทั้งในเชิงโครงสร้างความสลับซับซ้อนของสังคมและปริมาณคนในสังคมที่มากขึ้น ประชาชนทุกคนจึงไม่อาจสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้ทั้งหมด ทั้งยังเป็นการยากลำบากในทางปฏิบัติที่จะสร้างกลไกรองรับการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนทั้งหมดในสังคมได้อย่างรัดกุม จึงได้เกิดรูปแบบของประชาธิปไตยโดยการใช้อำนาจทางอ้อมของประชาชนผ่านผู้แทน (representative democracy) เพื่อใช้อำนาจทางการบริหารปกครองไม่ว่าจะผ่านระบบรัฐสภาหรือไม่ก็ตามในบรรดากระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนในการใช้อำนาจทางการเมืองแทนประชาชนนั้นเป็นที่ยอมรับว่าการเลือกตั้ง เป็นรูปแบบพื้นฐานที่เหมาะสมที่สุดภายใต้ภายใต้รูปแบบที่หลากหลายของการให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชน การเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สะท้อนแสดงออกซึ่งเจตจำนง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในในการส่งบุคคลหรือคณะบุคคลเชิงกลุ่มการเมืองที่มีอุดมการณ์และนโยบายในการใช้อำนาจที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด รวมถึงตลอดถึงการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนเป็นองค์รวม และท้ายที่สุดคือการสร้างความกินดีอยู่ดีให้แก่ตนเองในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

(sovereignty) การเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถแสวงหาทางเลือกในการปกครองและสนองความต้องการของเขาเอง (วิทยา ชินบุตร, 2559)

การเลือกตั้งถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ในการเลือกผู้จะไปทำหน้าที่แทนประชาชน ผ่านการลงมติของคนทั้งประเทศในการมอบอำนาจ สิทธิ ในการดำเนินการทางการเมืองแทนตน อย่างไรก็ตาม การมอบอำนาจของประชาชนให้ผู้แทนผ่านการเลือกตั้งไม่หมายความว่าผู้แทนจะทำหน้าที่แทนประชาชนได้ทุกอย่าง หรือผู้แทนอาจจะไม่ได้ทำตามนโยบายที่ให้ไว้กับประชาชนก็เป็นไปได้

ความหมายของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของประเทศในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยอันจะเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) พอสรุปใจความสำคัญได้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาลหรือผู้ปกครองเจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งสุจริตซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากัน และการกระทำด้วยวิธีการลับด้วยวิธีการอื่นใดที่จะรับประกันให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปได้อย่างเสรี (กมล ทองธรรมชาติ, 2525)

ประชาชนมีความจำเป็นมีความต้องการและมีความเดือดร้อนอะไร ประชาชนจะได้มีโอกาสแสดงความจำนงเหล่านั้นผ่านผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ผู้แทนราษฎรได้ประกาศนโยบายอุดมการณ์แห่งพรรคการเมืองของตนอย่างชัดแจ้ง ถ้าไม่มีการเลือกตั้งประชาชนก็ต้องใช้วิธีการอื่นตามรัฐธรรมนูญ แต่ขบวนการเลือกตั้งจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะให้ผู้มีความคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จะได้แสดงออกเพื่อให้รัฐบาลหรือผู้บริหารได้รับทราบแล้วนำไปพิจารณาดำเนินงานในเรื่องที่สามารถจะทำได้

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้องหรือสนับสนุนต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

(พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2535) อีกทั้งการเลือกตั้งเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเองโดยอิสระว่าจะเลือกใครเป็นตัวแทนของตน เข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับเลือกตั้งนั้นจะต้องเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือกและผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประเทศมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง (พิมลจรรย์ นามวัฒน์, 2534)

จากความหมายดังกล่าว การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งในบทบาทการเลือกผู้ไปทำหน้าที่แทนในการบริหารประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้แทนที่เลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนอาจจะไม่ได้ทำตามนโยบายที่เคยให้ไว้กับประชาชน แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการเลือกตั้งเข้าไปแล้ว หากทำหน้าที่ผู้แทนไม่ได้ ประชาชนมีสิทธิที่จะเรียกร้องสิทธิ อำนาจ คืนมาเป็นของประชาชนได้ และเข้าสู่การเลือกตั้งแทนใหม่

ประเภทของการเลือกตั้ง

การพิจารณาแบ่งประเภทของการเลือกตั้งนั้น อาจใช้หลักเกณฑ์ต่างๆ ได้หลายวิธี เช่น ลักษณะที่มาของการจัดการเลือกตั้ง การกำหนดเขตเลือกตั้ง วิธีการคิดคะแนนพอที่จะสามารถแบ่งประเภทของการเลือกตั้งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การเลือกตั้งทั่วไป (general election) คือการเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศมาลงคะแนนเสียงพร้อมๆ กัน เป็นการเลือกตั้งคราวเดียวกันทั้งประเทศซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดกระแสการเมืองของประเทศได้เป็นอย่างดี แต่กระนั้นการเลือกตั้งทั่วไปก็ยังเป็นภาพสะท้อนความคิดเห็นและแนวโน้มของกระแสความคิดทางการเมืองของประชาชนในประเทศหรือในเขตเลือกตั้งนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

2. การเลือกตั้งซ่อม (by-election) เป็นการเลือกบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนในกรณีต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดเนื่องจากบุคคลนั้นขาดจากความเป็นสมาชิกภาพ เช่น ตาย ลาออก ถูกถอนถอนออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ก็จะมีการเลือกตั้งซ่อมเพื่อให้ได้ผู้แทนประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในตำแหน่งนั้นๆ แทนบุคคลเดิม แต่มีบางกรณีที่มีคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมาเป็นไปโดยมิชอบ ซึ่งเป็นการขาดสมาชิกภาพอีกรณีหนึ่งและการกำหนดให้เป็นการเลือกตั้งอีกประเภทหนึ่ง หรือเรียกว่าการเลือกตั้งซ้ำ

3. การเลือกตั้งเพิ่ม เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนหลายๆ จังหวัดหรือหลายเขตเลือกตั้งในคราวเดียวกันแต่มิใช่การเลือกตั้งทั่วประเทศ

4. การเลือกตั้งซ้ำ (re-election) คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่อีกครั้งหนึ่งในกรณีที่สภานิติบัญญัติหรือศาลยุติธรรม รวมไปถึงองค์การที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งที่กฎหมายให้อำนาจไว้วินิจฉัยว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นโมฆะ หรือผิดวัตถุประสงค์กฎหมายและได้มีคำสั่งที่ขอบให้เพิกถอนเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนตำแหน่งที่พ้นไป ซึ่งอาจจะเป็นรายบุคคลหรือรายเขตเลือกตั้งก็ได้ การสังกัดกลุ่มการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งก็เป็นเกณฑ์อีกประการหนึ่งที่ใช้เพื่อจำแนกรูปแบบหรือชนิดของการเลือกตั้ง ซึ่งใช้กันอยู่ในการเลือกตั้งของประเทศสหรัฐอเมริกา (Turner and Others, 1996) ได้จำแนกประเภทของการเลือกตั้งตามเกณฑ์แบบนี้ไว้ 2 ประเภท คือ การเลือกตั้งแบบสังกัด (partisan election) เป็นการเลือกตั้งที่ปรากฏในระดับชาติหรือระดับประเทศ และการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นบางตำแหน่ง ได้แก่ การเลือกตั้งประธานาธิบดี วุฒิสมาชิกผู้แทนราษฎร ผู้ว่าการรัฐ สมาชิกสภานิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเมือง เป็นต้น กับอีกประเภทหนึ่ง คือ การเลือกตั้งแบบไม่อิงสังกัด (non-partisan election) เป็นแบบที่ผู้สมัครไม่ได้อิงสังกัดซึ่งในบางรัฐใช้เป็นรูปแบบของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเมืองหรือแม้แต่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนในท้องถิ่นก็ใช้รูปแบบนี้

ความสำคัญและกระบวนการของการเลือกตั้ง

ความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันจะขาดเสียซึ่งกระบวนการเลือกตั้งไม่ได้ เพราะถ้าการจัดการปกครองที่ไม่มีการเลือกตั้งโดยประชาชนได้ใช้สิทธิทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตัวแทนของตนเข้าไปทำงานบริหารประเทศแล้วก็จะถือว่าเป็นการปกครองแบบเผด็จการเท่านั้น ฉะนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็นกับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยการเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของประเทศในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์

หลักเกณฑ์ของการเลือกตั้งเป็นที่ทราบกันแล้วว่า การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่จะให้ประชาชนได้แสดงเจตจำนงของตนผ่านพรรคการเมืองหรือผ่านผู้แทนราษฎร แต่การเลือกตั้งนั้น เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมนั้น จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งไว้ดังนี้ คือ

1. หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) อันหมายถึง การให้ความเป็นอิสระต่อการออกเสียงเลือกตั้ง โดยมีได้ขู่มขู่บังคับให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงอันแท้จริงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic Election) หมายความว่า การเลือกตั้งจะต้องมีกำหนดเวลาไว้แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งปกติทุก 4 ปี เป็นต้น

3. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) หมายถึง การเลือกตั้งได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ รัฐบาลจะต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะป้องกันไม่ให้มีการคดโกงในการเลือกตั้งเกิดขึ้น โดยการให้ราษฎรจัดการเลือกตั้งของตนเองให้มากที่สุดทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่ได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

4. หลักการออกเสียงทั้งชายหญิง (Universal Suffrage) หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่กรณีที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่รับรองกันทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลวิกลจริตหรือมีจิตบกพร่อง เป็นต้น

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนหนึ่งเสียงและคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถ้าขาดการเลือกตั้งแล้วก็จะไม่ถือว่าการเมืองการปกครองนั้นเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งนั้นเป็นกระบวนการที่จะสรรหาตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในสภา เพื่อทำหน้าที่สนองความต้องการหรือเจตนารมณ์ของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ

สำหรับประเทศไทยเราหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา เราได้มีการเลือกตั้งทั่วไปแล้วถึง 23 ครั้ง นับแต่มีการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2476 ถึง 23 ธันวาคม 2550 ทั้งนี้ไม่นับการเลือกตั้งซ่อม การเลือกตั้งเพิ่มและการเลือกตั้งซ้ำโดยเฉพาะการเลือกตั้งซ่อมนั้นจะมีขึ้นเกือบทุกสมัยของรัฐบาลเนื่องจากสมาชิกตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติบ้าง แต่ถึงอย่างไร การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนอยู่ 4 ประเภท คือ

1. การเลือกตั้งทั่วไป คือ การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรทั่วประเทศในคราวเดียวกัน เช่น 22 เมษายน 2522, 18 เมษายน 2526 และ 27 กรกฎาคม 2529 เป็นต้น

2. การเลือกตั้งเพิ่ม คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มอีกจำนวนหนึ่ง สมมติว่ารัฐบาลชุดแรกมีสมาชิกอยู่ 100 คน เกิดมีรัฐบาลชุดใหม่เข้ามาแทนที่ อาจจะมาโดยปฏิวัติหรือรัฐประหารก็ตามเข้ามาบริหารประเทศยังให้สมาชิกจำนวน 100 คนนั้นอยู่เหมือนเดิม และมีการจัดการเลือกตั้งเพิ่มมาอีก 50 คน เพื่อให้ได้สมาชิก 150 คน ดังนี้ ซึ่งเป็นการเลือกตั้งในบางเขตบางจังหวัดเท่านั้น เช่น ในการเลือกตั้งเพิ่มเติมเมื่อ 5 มิถุนายน 2492

3. การเลือกตั้งซ่อม คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นบางคน เนื่องจากสมาชิกภาพของ ผู้แทนราษฎรสิ้นสุดจะต้องเลือกตั้งซ่อมภายใน 90 วัน

4. การเลือกตั้งซ้ำ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นบางเขตหรือบางคน เนื่องจากการเลือกตั้งในคราวก่อนเป็นไปโดยมิชอบและศาลหรือองค์การ ซึ่งมีอำนาจวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยทั้ง 4 ประเภทนี้ จะมีวิธีการหลักการอย่างไรขึ้นอยู่กับพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งและรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ เพราะแต่ละคราวการเลือกตั้งทั่วไปอาจจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ผู้รับผิดชอบคือกระทรวงมหาดไทยจะต้องดำเนินไปตามนั้น โดยเคร่งครัดและอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

วิธีการเลือกตั้งของไทย นับตั้งแต่ประเทศไทยเราได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่ 15 พฤศจิกายน 2476 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันจะพบว่าประเทศไทยเราได้ใช้วิธีการเลือกตั้งทั้งแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งและแบบรวมเขตเลือกตั้งทั้งวิธีผู้สมัครอิสระ ผู้สมัครสังกัดพรรคการเมือง แต่ก็ยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าการเลือกตั้งวิธีไหนที่มีความบกพร่องน้อยที่สุด และการเลือกตั้งวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะแต่ละวิธีมีทั้งดีและไม่ดีอยู่ในตัวเมื่อการเลือกตั้งของไทยเคยใช้มาทั้งวิธีแบ่งเขตและรวมเขตแล้ว เพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบว่า การแบ่งเขตหรือการรวมเขตเลือกตั้งจะเป็นวิธีอันวยประโยชน์สูงสุดเท่าการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังมีวิธีการแต่ละอย่างและมีข้อดีข้อเสียแต่ละอย่างดังต่อไปนี้

1. การเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต

วิธีการเลือกตั้งโดยการรวมเขต ได้แก่ การกำหนดให้จังหวัดหนึ่งๆ มีเขตการเลือกตั้งเพียงหนึ่งเขตเท่านั้นไม่ว่าจะจังหวัดนั้นจะมีผู้แทนได้กี่คน และกำหนดให้พลเมืองหนึ่งแสนห้าหมื่นคน มีผู้แทนได้ 1 คน เศษของครึ่งแสนห้าหมื่นคน เกินครึ่งให้มีผู้แทนได้อีก 1 คน เช่น ใน

จังหวัดใดมีพลเมืองสามแสนเก้าหมื่นคน ก็จะมีผู้แทนได้ 3 คน เป็นต้น ส่วนรายละเอียดของวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติม

1.1 ข้อดีของการเลือกตั้งแบบรวมเขต

1.1.1. ทำให้ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้เลือกผู้แทนที่ตนศรัทธา เพราะสามารถเลือกใครก็ได้ซึ่งไม่เหมือนกับการแบ่งเขต ถ้าการแบ่งเขตเกิดผู้ที่ตนศรัทธาไปสมัครอีกเขตหนึ่งก็หมดโอกาสเลือก

1.1.2. ทำให้ได้ผู้แทนที่ดี เพราะใครที่จะได้รับการเลือกตั้งมานั้นต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมเป็นที่รู้จักกันทั้งจังหวัด คนทั้งจังหวัดเลือกมามีชื่อคนในเขตใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเลือก ก็แสดงว่าเป็นคนดีที่ได้รับเลือกมาจากคนทั้งจังหวัด

1.1.3. ทำให้เป็นการยากที่ผู้ใดผู้หนึ่งหรือพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่งจะได้อำนาจเงินหรืออิทธิพลอื่นๆ เข้าซื้อเสียงหรือควบคุมเสียงได้ เพราะพื้นที่ของการเลือกตั้งมีอาณาเขตทั่วทั้งจังหวัด

1.1.4. ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจะเกิดความภูมิใจและเห็นคุณค่าความดีของประชาชนทั้งจังหวัดที่เขาเลือกตัวเองเข้ามาในสภา จะทำให้ผู้แทนคนนั้นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้ตีมีประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมือง

1.2 ข้อเสียของการเลือกตั้งแบบรวมเขต

1.2.1. ทำให้คนดีเป็นที่รู้จักในหนึ่งหรือสองอำเภอในจังหวัดนั้น จะไม่ได้รับการเลือกตั้ง ในกรณีที่จังหวัดนั้นมีถึงสิบอำเภอแบ่งออกเป็นถึงสามเขต ฉะนั้นคนที่ดีมีคุณธรรมซึ่งเป็นที่ประจักษ์เพียงสองหรือหนึ่งอำเภอนั้นจะไม่มีโอกาสได้รับเลือก

1.2.2. เป็นการเปิดโอกาสให้คนมีเงินมากเอาเปรียบผู้สมัครที่มีเงินน้อยในการหาเสียง เพราะผู้มีเงินมากยอมใช้เงินในการหาเสียงโดยวิธีการต่างๆ ได้ทั่วถึงทั้งจังหวัดมากกว่าคนมีเงินน้อย ฉะนั้นคนดีมีเงินน้อยเข้าหาเสียงไม่ทั่วทุกเขต ทุกตำบล หมู่บ้านย่อมมีโอกาสน้อยที่จะได้รับการเลือกตั้ง

1.2.3. ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจะเกิดความหนักใจในการดูแลความทุกข์ยากของประชาชนทั้งจังหวัด แม้การเลือกตั้งแบ่งเขตผู้แทนบางคนก็ยังไม่ไปเยี่ยมเยียนดูแลความเดือดร้อนของประชาชน ถ้ายังเขตการเลือกตั้งเป็นทั้งจังหวัด ผู้แทนจะถือโอกาสไม่ไปเยี่ยมหรือ

ดูแลความทุกข์ร้อนที่ไหนเลย ถ้ามีผู้ถามว่าไม่เห็นผู้แทนออกไปเยี่ยมเลยก็บอกว่า ผมไปตำบลโน้นบ้านโน้นเอามาเป็นข้ออ้างต่างๆ ที่ไม่ได้ไปไหนเลย

1.2.4. การเลือกตั้งแบบนี้จะทำให้ผู้แทนไม่มีความสัมพันธ์กับประชาชนเท่าที่ควร เมื่อประชาชนเกิดความทุกข์ยากลำบากผู้แทนอาจจะไม่มีโอกาสได้ทราบ เพราะเขตความรับผิดชอบของผู้แทนกว้างขวาง

1.2.5. ทำให้ผู้เลือกตั้งต้องใช้จ่ายเงินมาก เพราะเขตการเลือกตั้งคือเขตจังหวัดหนึ่ง ไม่ว่าจะรถในการหาเสียงแผ่นปลิว รูปถ่าย อุปกรณ์อื่นๆ ค่าใช้จ่ายกับหัวคะแนนล้วนแล้วแต่จะต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากทั้งนั้น เท่ากับว่าเปิดโอกาสให้เฉพาะเศรษฐีมีเงินเท่านั้นเล่นการเมือง

2. การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต

การเลือกตั้งโดยวิธีการแบ่งเขต ได้แก่ การเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่งๆ นั้นจะแบ่งออกเป็นเขตๆ ตามจำนวนราษฎรเป็นเกณฑ์ คือพลเมืองหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทน 1 คน ถ้าจังหวัดใดมีผู้แทนได้ 9 คน จังหวัดนั้นก็แบ่งออกเป็นสามเขตเลือกตั้งคือเขตหนึ่งๆ จะมีผู้แทนได้ไม่เกิน 3 คน แต่ถ้าจังหวัดใดมีผู้แทนได้เพียง 1-3 ก็ถือว่าจังหวัดนั้นเป็นหนึ่งเขตการเลือกตั้ง เช่น ภูเก็ต แม่ฮ่องสอน เป็นต้น ส่วนรายละเอียดอื่นๆ ได้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งและบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

2.1 ข้อดีของการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต

สมพงษ์ เกษมสิน และจรรยา สุภาพ (2520) ได้กล่าวสรุปข้อดีของการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตไว้ดังนี้

2.1.1 ผู้แทนสามารถดูแลทุกข์สุขของราษฎรในเขตเลือกตั้งได้ทั่วถึง

2.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนกับราษฎรก็กระชับแน่น เพราะราษฎรผู้มีสิทธิในเขตเลือกตั้งมีน้อย

2.1.3 เมื่อราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งมีจำนวนน้อย ก็เป็นการง่ายแก่ผู้แทนที่จะหยั่งทราบเจตจำนงของราษฎรในเขตเลือกตั้ง

2.1.4 เป็นวิธีการเลือกตั้งที่ให้ความเสมอภาค เพราะไม่ว่าราษฎรจะอยู่ในจังหวัดเล็กหรือจังหวัดใหญ่ราษฎรทุกคนก็มีคะแนนเสียงเพียงเสียงเดียวในการเลือกตั้ง

2.2 ข้อเสียของการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต

2.2.1 ทำให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครกระทำการทุจริตได้ง่าย เพราะเขตการเลือกตั้งมีจำนวนประชากรไม่มาก อาจจะใช้เงินหรืออิทธิพลอื่นๆ เข้าควบคุมเสียงในบางหน่วย การเลือกตั้งเท่านั้นก็สามารถได้เป็นผู้แทน

2.2.2 เขตพื้นที่ในการหาเสียงน้อยประชาชนที่ผู้แทนจะไปพบไม่มากจึงไม่ลำบากในการหาเสียง เมื่อได้เป็นผู้แทนมากก็จะรู้สึกว่าเป็นการได้มาโดยไม่ยากนัก จะทำให้ผู้แทนคนนั้นไม่รู้คุณค่าของประชาชน

2.2.3 การแบ่งเขตการเลือกตั้งกำหนดโดยฝ่ายบริหารซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ถ้าบังเอิญผู้บริหารสนับสนุนพรรคการเมืองใดก็อาจจะแบ่งเขตการเลือกตั้งเข้าข้างได้ คือ ถ้าเห็นว่าผู้สมัครของพรรคการเมืองนี้มีผู้นิยมหรือมีคะแนนเสียงอยู่มากในเขตตำบลหรืออำเภอใดก็จะแบ่งเขตให้กลุ่มพื้นที่ของอำเภอนั้นๆ ไว้ ด้วยวิธีการนี้ก็จะทำให้ผู้สมัครพรรคอื่นเสียเปรียบไม่เกิดความยุติธรรมวิธีเลือกตั้งซึ่งถือเอาเขตจังหวัดเป็นเกณฑ์และเคยใช้มาแล้วทั้งวิธีรวมเขตและวิธีแบ่งเขตนั้น ไม่อาจพิจารณาได้แน่ชัดลงไปว่าวิธีใดจะก่อให้เกิดผลทำให้คนสนใจมาใช้สิทธิของตนเองมากกว่ากัน เพราะปรากฏว่าผลสืบสนกันอยู่อย่างไรก็ดีพอสรุปได้ว่าวิธีการเลือกตั้งรวมเขตหรือแบ่งเขตไม่มีผลต่อการที่ประชาชนจะใช้สิทธิมากหรือน้อย แต่อาจมีผลต่อยุทธวิธีการของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองในแง่การรณรงค์หาเสียงจากเขตที่เคยสร้างความนิยมไว้แก่ประชาชน และมีผลต่อทางราชการในแง่ที่ถ้าจัดให้มีการแบ่งเขตแล้วการลงคะแนนของผู้เลือกตั้งการนับคะแนนของกรรมการตรวจคะแนนมีผลเร็วขึ้นกว่าการจัดให้มีการเลือกตั้งรวมเขต

3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนโดยทั่วไปจะมีข้อจำกัดอยู่สองประการคือ ข้อจำกัดในทางประวัติศาสตร์และข้อจำกัดที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ข้อจำกัดทางประวัติศาสตร์นั้นจะมีแปลกๆ เช่น ข้อจำกัดที่ว่าคนมั่งมีเศรษฐกิจเท่านั้นจึงจะมีสิทธิหรือคนที่ได้รับการศึกษาความรู้ได้เท่านั้นจึงจะมีสิทธิในการเลือกตั้ง เป็นต้น เหตุผลก็คือไม่ต้องการให้คนทั้งสองประเภทดังกล่าวนี้มีอำนาจบริหารประเทศ ถ้าคนเหล่านั้นมีสิทธิเท่าเทียมกับชนชั้นมั่งมีหรือคนชั้นสูงแล้วจะเป็นผลทำให้การบริหารประเทศไม่สามารถจะดำเนินไปตามความปรารถนาของพวกเขา ส่วนข้อจำกัดในปัจจุบันบางประเทศกำหนดเกี่ยวกับเรื่องเพศคือผู้หญิง

ไม่มีสิทธิเหมือนผู้ชายอย่างประเทศฝรั่งเศส ผู้หญิงที่จะมีสิทธิ เมื่อ ค.ศ. 1944 นี้เอง และนอกนั้นก็จำกัดเกี่ยวกับอายุคือผู้มีอายุน้อยไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครเข้ารับเลือกตั้งไว้ดังนี้

3.1 มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

3.2 มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง

3.3 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง บุคคลผู้มีลักษณะดังกล่าวต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งคือ

3.3.1. วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

3.3.2. หุนหวนและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้

3.3.3. ภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช

3.3.4. ผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

3.3.5. อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง

1) สัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

3) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งเสริมเข้าสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 95 และมาตรา 104 วรรค 2 พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่พรรคเดียว

4) คุณสมบัติอื่น หากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4. วิธีดำเนินการเลือกตั้ง

การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งกระทรวงมหาดไทยจะดำเนินไปตามกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรมและกระทรวงมหาดไทยให้เจ้าหน้าที่นำไปปฏิบัติพร้อมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยกระบวนกาเลือกตั้ง การเลือกตั้งสามารถจัดเป็นกระบวนกาได้ดังนี้

4.1 การกำหนดเขตเลือกตั้งเมื่อได้มีการประกาศตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ถ้าการเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งทั่วไปให้กระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยไม่ชักช้า กำหนดเขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัดและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะทำการเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง รวมทั้งท้องถื่นที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งของแต่ละเขตเลือกตั้ง

4.2 บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้นายอำเภอจัดทำบัญชีเลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งไว้ ณ ที่สาธารณะที่เห็นได้ง่าย และที่เลือกตั้งบริเวณที่ใกล้เคียงก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 30 วัน

4.3 หน่วยเลือกตั้ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดหน่วยเลือกตั้งที่จะพึงมีในจังหวัดนั้นตามปกติให้ใช้เขตตำบลหนึ่งเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง ถ้าตำบลใดมีหน่วยเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งพันคน ให้กำหนดหน่วยเลือกตั้งในตำบลนั้นเพิ่มขึ้น โดยถือเกณฑ์จำนวนผู้เลือกตั้งหน่วยละหนึ่งพันคนเป็นประมาณ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าไม่เป็นการสะดวกหรือไม่ปลอดภัยในการไปลงคะแนนของผู้เลือกตั้ง จะกำหนดหน่วยเลือกตั้งโดยไม่คำนึงถึงจำนวนผู้เลือกตั้งก็ได้ หรือไม่กำหนดหน่วยเลือกตั้งเพิ่มก็ได้ เฉพาะตำบลในเขตเทศบาลหรือในเขตที่มีชุมชนหนาแน่น ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรจะกำหนดหน่วยเลือกตั้งโดยให้มีผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งละสามพันคนเป็นประมาณก็ได้ เมื่อได้กำหนดหน่วยเลือกตั้งขึ้นแล้วให้ประกาศหน่วยเลือกตั้ง ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ และสำนักงานเทศบาล เฉพาะตำบลในเขตเทศบาลหรือในบริเวณที่มีชุมชนหนาแน่นนั้น ให้จัดทำแผนที่สังเขปแสดงเขตของหน่วยเลือกตั้งประกอบไปด้วย

4.4 การลงคะแนนเลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้งให้ใช้วิธีลงเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งตามเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกระทรวง

4.5 การตรวจและการรวมคะแนนเมื่อปิดการลงคะแนนเลือกตั้งแล้วให้คณะกรรมการตรวจนับคะแนนโดยเปิดเผยจนเสร็จในรวดเดียวห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงการนับคะแนนเมื่อการนับคะแนนเสร็จแล้วให้คณะกรรมการตรวจนับคะแนนประกาศผลการนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งนั้น และรีบทำรายงานของผลการนับคะแนนและปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อส่งไปยังนายอำเภอโดยเร็วแบบประกาศผลของการนับคะแนนรายงานแสดงผลของการนับคะแนน วิธีนับคะแนน วิธีการประกาศผลของการนับคะแนนและวิธีเก็บบัตรเลือกตั้งบรรจุหีบให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สรุป

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการวินิจฉัยสั่งการอย่างเป็นทางการซึ่งประชาชนเลือกปัจเจกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกลไกปกติที่ใช้ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 การเลือกตั้งอาจเพื่อเลือกผู้ดำรงตำแหน่งในสภานิติบัญญัติ หรือฝ่ายบริหารและตุลาการ และสำหรับรัฐบาลภูมิภาคและท้องถิ่น กระบวนการนี้ยังใช้ในองค์กรเอกชนและธุรกิจ ตลอดจนสโมสรจนถึงสมาคมและบริษัท สำหรับปัจจุบัน การเลือกตั้งมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการหล่อหลอมเจตจำนงและความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้เกิดความชอบธรรมแก่ผู้ปกครอง และเป็นเครื่องมือในการใช้ควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ถือเป็น การแสดงเจตจำนงแห่งรัฐ ซึ่งการเลือกตั้งระดับรัฐมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป โดยเสมอภาค โดยตรง โดยลับ และโดยเสรี อีกทั้งเป็นการออกเสียงลงคะแนนเลือกตัวแทนของตนตามอิสระ ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งนั้น จะต้องเป็นผู้ที่สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชน ทั้งหมดมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กมล ทองธรรมชาติ. (2525). การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2535). การเลือกตั้งกับการพัฒนาทางการเมือง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (2534). การเลือกตั้ง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิทยา ชินบุตร. (2559). การเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพงศ์ เกษมสิน และจรรยา สุภาพ. (2520). ลัทธิการเมือง และเศรษฐกิจเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- Turner, M.G., D.N. Wear, R.O. Flamm. (1996). Land ownership and land-cover change in the Southern Appalachian Highlands and the Olympic Peninsula. *Ecological Application*, 6(4), 114-1172.